48ste jaar. — Nr 129. Zaterdag 26 October 1901.

Men schrijft in te **Tongeren** bij M. COLLÈE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De *Postrijder* verschijnt 's dinsdags, 's donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever, **Groote Markt, nr 37-39, te Tongeren.**

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement :
Drie maal per week **6** franks per jaar.
Twee » » **5** »
Een » » **4** »
Een blad afzonderlijk **10** centiemen.
De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.
Aankondigingen **15** cent^men per drukregel.
Reclamen, vonnissen en andere artikels vooraan of binnen in het blad : **1** fr. den drukregel.

De personen die een ABONNEMENT *nemen aan den* POSTRIJDER *voor het jaar* 1902, *zullen het blad* **kosteloos** *ontvangen, van den dag hunner inschrijving tot danstaande Nieuwjaar.*

Onderschrijving

geopend ten voordeele der nieuwe kerk, te Luik op te richten, ter nagedachtenis van Z. D. H. Mgr DOUTRELOUX zaliger.

Opbreugst der 7 eerste lijsten fr. 81505.64.

Parochie Wintershoven.

J. Kissels, pastoor, 25 fr. — J. Arnolis 0,60 — H. Willemans 0.50 — Fr. Ketelslegers 0.50 — H. Stassens 5 — Geusters Reweghs 5 — J. Dubois 1 — J. Lambrechts 1 — Alf. Fransen 1 — H. Kellens 1 — P. Willems 1 — Anna Lambrechts 5 — J. Vandeelee 2 — Jos. Morhaye 1 — J. Loix 0,50 — Jos.-Laud. Morhaye 5 — Wed^e Gielen 0,50 — Chr. Willmans 0.50 — Joanna Boudrie 1,25 — W. Roebben 1 — Hub. Morhaye 1 — Jos. Kellens 2 — J. Leenaerts 0,50 — Hub. Willems 0,25 — L. Gielen 1 — Ed. Warnants 1 — Ph. Thyssen 2 — Alf. Van de Ven 0.45 — W^e Coenegrachts 2 — J. Ketelslegers 0,30 — J. Nelissen 0,50 — H. Billen 1.

Te samen . . . . . fr. 70,15.

TONGEREN, DEN 26^e OCTOBER 1901.

BEDEVAART
NAAR
O.-L.-V. VAN TONGEREN
EN
Algemeene Vergadering
DER
MANNEN Derde Ordelingen
VAN LIMBURG.

Verleden zondag waren de Mannen Derde Ordelingen, uit alle streken der Provincie, in onze stad samengestroomd, om ter bedevaart te komen naar het Mirakuleus Beeld van O. L. Vrouw, en tevens eene Algemeene Vergadering te houden.

Om half negen 's morgens, bij de aankomst der treinen en trammen, vormde zich aan de statie een talrijke stoet, voorafgegaan door de leden Derde Ordelingen van Tongeren en omliggende plaatsen. Het was een schoon en indrukwekkend schouwspel deze talrijke schaar van Mannen te zien, die onder het gelede hunner bestuurders, alle menschelijk opzicht met de voeten trappende en luidop biddende door onze straten trokken, om zich kerkwaarts te begeven en aldaar aan Maria de balde hunner kinderlijke genegenheid te brengen.

Haasten wij ons hierbij te voegen, dat dezen oet, meer dan duizend mannen tellende, door onze Katholieke bevolking met de diepste bewijzen van eerbied werd ontvangen.

Om 9 ure, werd in O. L. V. Kerk, door den Eerw. Heer S. Deploige, leraar aan de Hoogeschool van Leuven, het H. Misoffer opgedragen, tot geestelijk en tijdelijk welzijn der aanwezige Derde Ordelingen. Onder de Mis werd de Litanie van O. L. Vrouw, door de zangers Derde Ordelingen van Hasselt, in gebedsdienstig muziek uitgevoerd.

Na de H. Mis, hield de Eerw. H. Voneken, diocesane schoolopziener, eene gelegenheidsaanspraak tot de aanwezigen. De gewijde redenaar is geen vreemdeling in onze stad ; wij zullen dan ook niet zijnen lof uitspreken : meermalen reeds hebben wij het genoegen gehad zijne welsprekendheid te bewonderen, in den Volksbond St Maternus, in de jongelingen Congregatie van O. L. V. enz. Zeggen wij enkel dat zij welsprekende en meesleepende woorden diepen indruk gemaakt hebben op zijne aanhoorders, en dat de wijze raadgevingen die hij ons gaf, te weten altijd met een levendig geloof, met een vast betrouwen en met eene vurige liefde den sterijd voor het goede te leveren en erin te volharden, niet zullen verwaarloosd worden.

Om half elf had in het lokaal der Concordia de algemeene vergadering der Derde Ordelingen plaats. De ruime zaal was te klein om de samengestroomde mannen te bevatten ; eene zeer schoone versiering was er toegebracht. Op het tooneel bemerken wij het beeld van St-Franciscus van Assisie, stichter der Derde Orde, talrijke kleine vlaggejes en het opschrift :

LEVE Z. H. PAUS LEO XIII, LID EN BESCHERMER DER DERDE ORDE !!!

In de zaal zien wij insgelijks schoone vlaggen, de pauselijke en bisscoppelijke wapenschilden, en de volgende welgepaste opschriften :

GIJ KUNT NIETS BETER DOEN DAN INTREDEN IN DE DERDE ORDE.
(H. Franc. v. Ass.)

WIJ VERMANEN DE CHRISTENEN DRINGEND ZICH TE LATEN OPNEMEN IN DE DERDE ORDE.
(Leo XIII).

IK BEN OVERTUIGD DAT WIJ DOOR DE DERDE ORDE DE WERELD ZULLEN REDDEN,
(Leo XIII).

WERKT MET ALLE KRACHT OM DE DERDE ORDE TE VERSPREIDEN.
(Leo XIII).

Aan het bureel, dat voorgezeten wordt door den Eerw. Pater Marcus, algemeenen Commissaris der Derde Orde en afgevaardigden van den Z. E. Pater Provincial der Minderbroeders in België, hebben plaats genomen : de Z. E. Heer Stordeur, Pastoor-Deken te Vlyttingen ; de Heeren Fr. Meyers, Burgemeester en Senator ; Cl. Cartuyvels, Burgemeester van St-Truiden en Volksvertegenwoordiger ; Ridder de Corswarem, Volksvertegenwoordiger van Hasselt ; Ridder Oscar Schaetzen, Oud-Volksvertegenwoordiger ; de Eerw. Heeren Broux, leeraar aan het Groot Seminarie van Luik ; Voncken, diocesane schoolopziener ; Lemmens, Directeur van O. L. V. College te Tongeren ; Thonnissen, Pastoor te Gerdingen ; Beckers, Pastoor te Alken ; Claesen, Pastoor te Lille-St-Hubert, enz. enz.

Tot zijne groote spijt, hebben de Z. E. Heer Peters, Pastoor-Deken der stad, uit hoofde van ongesteldheid, evenals de Z. E. Heer Deken van Bilsen, aan de vergadering geen deel kunnen nemen.

DE EERW. PATER MARCUS opent de zitting door het gebed. Hij wenscht aan iedereen hartelijk welkom toe en spreekt eene treffende openingsrede uit. Hij brengt hulde aan de nagedachtenis van onzen betreurden bisschop, Mgr Doutreloux, die altijd eene groote genegenheid tot de Derde Orde getoond heeft. Den laatsten dag zijns levens bracht hij door in het klooster der Paters Minderbroeders te St-Truiden, en met fierheid herinnerde hij altijd dat hij het Priesterschap had toegediend aan eenen Pater Minderbroeder (Pater Victorinus), die in China den marteldood stierf.

Met geestdrift begroet de Eerw. spreker het optreden van onzen nieuwen bisschop, Mgr. Rutten, een Vlaming, een Limburger, een man van groote verdiensten en geleerdheid. Hij stelt voor, *onder algemeene toejuichingen*, in naam der 1000 aanwezigen, het volgend telegram van eerbiedige onderdanig aan Mgr Rutten te zenden :

Monseigneur RUTTEN,
Bisschop,
Luik.

Dejeuné Broeders Derde Ordelingen van Limburg, te Tongeren vergaderd, bieden Monseigneur RUTTEN, hun nieuw benoemden bisschop, de verzekering hunner diepen eerbied en oprechte onderdanigheid en vragen zijnen zegen.

get. : Pater MARCUS, Minderbroeder,
Voorzitter.

Onder het middagmaal in de « Concordia » werd het volgend snelschrift van Monseigneur ontvangen en onder geestdrijvig handgeklap aanhoord :

Pater MARCUS,
Minderbroeder, Tongeren.

Hartelijken dank aan alle Derde Ordelingen ; zegen voorzitter en leden ; beveel mij in godvruchtige gebeden.

get. : RUTTEN.

M. DE BURGEMEESTER MEYERS, wenscht in korte doch welgepaste woorden, hartelijk welkom aan de vergaderde Limburgers, zijne medebroeders in de Derde Orde.

Spreker drukt den wensch uit dat de Derde Orde meer en meer bekend en verspreid worde door Conferencies van bevoegde sprekers en het lezen van boeken over St-Franciscus.

De korte maar goede woorden van M. Meyers worden warm toegejuicht.

DE EERW. HEER J. BROUX, Leeraar der Godgeleerdheid in het Groot-Seminarie te Luik, ontwikkelt, in zijne fijne en schilderachtige taal, het nut der maandelijksche vergaderingen, welke ter volharding, ter stichting en aanwakkering zijn.

De Eerw. Heer Broux, op het einde zijner redevoering, wordt daverend toegejuicht.

M. TH. VERTBOIS, hoofdonderwijzer te Reckheim, zegt dat de Derde Orde niet alleen op geestelijk, maar ook op sociaal gebied hare werking moet doen gevoelen ; daarom heeft hij besloten te spreken over den strijd tegen het alcoolism. In eene prachtige redevoering, gestaafd met talrijke bewijsredenen, toont hij ons de verschrikkelijke verwoestingen die de gezuiver teweeg brengt in den droukaard, in de maatschappij, in de familiën ; hoe hij de gevangenissen, de hospitalen en zothuizen bevolkt. Spreker zet ons aan dezen vijand uit alle krachten te bestrijden.

Geestdrijvige toejuichingen beantwoorden de redevoering van M. Vertbois.

M. CL. CARTUYVELS, Burgemeester van Sint-Truiden en Volksvertegenwoordiger, neemt daarna het woord. Met zijne gewone welsprekendheid, wederlegt hij sommige vooroordeelen tegen de Derde Orde, die nog bij sommige personen diep zijn ingeworteld ; onder andere dat deze vereenigingen enkel goed zijn voor de vrouwen, en niet voor de mannen, en vooral niet voor de mannen uit de hooge klas. Door talrijke uittreksels uit de brieven der Pauzen en door het voorbeeld van vele groote mannen, bewijst hij ons welke dwaling het is aan deze vooroordeelen geloof te hechten. Hij doet een dringenden oproep tot de mannen, en vooral tot de Heeren, opdat zij zich zouden lid maken der Derde Orde, want dit is het beste middel voor de verschillende standen der Maatschappij om met elkander te verbroederen.

Langdurige toejuichingen bekrachtigen de woorden van den achtbaren spreker.

M. RIDDER DE CORSWAREM, Volksvertegenwoordiger van Hasselt, toegevoegd aan het verzoek van den Eerw. Pater Voorzitter, spreekt eene korte maar gloedvolle rede uit, die geansch de vergadering in vervoering brengt. Hij zegt, onder andere dat, zoo men over tien, vijftien jaren, eene Algemeene Vergadering van Derde Ordelingen had bijeengeroepen, meestendeelijk eenige vrouwspersonen ten hebben kunnen bijeen doen komen ; de talrijke vergadering van mannen die wij heden zien, is een bewijs dat het katholieke Limburg steeds zijn verleden getrouw is, en zelfs nog vooruit gaat op den weg van het goede. Hij wakkert allen aan altijd te volharden in den strijd voor het goede, want, zegt hij, zoo wij tot nu toe niet of meer bevrijd zijn geweest van den vijand, wij kunnen verzekerd zijn dat hij ons met joerschreid aan het werk ziet en vroeg of laat zullen wij hem al te wachten hebben. De Derde Orde bestrijdt de liberalen en social steu.

Met geestdrijvige en langdurige toejuichingen, worden de overtuigende woorden van M. Ridder de Corswarem begroet.

DE EERW. PATER MARCUS, eindigt deze zitting door zijne oprechte dankbetuigingen uit te drukken. Hij bedankt den Eerw. Heer Kanunik Peters, Pastoor-Deken, die zijne prachtige O. L. Vrouw Kerk ter beschikking der Derde Ordelingen gesteld heeft ; hij bedankt de Maatschappij der Concordia, die zoo weldadiglend haar lokaal tot onzen dienst stelde ; hij bedankt de verschillende redenaars, zoo geestelijken als wereldlijken, die, door welsprekende en overtuigende woorden, den lof en de voordelen der Derde Orde zijn konien verkondigen ; hij bedankt allen die tot het welgelukken dezer vergadering hebben bijgedragen, maar vooral en in het bijzonder sluurt hij zijne dankbetuigingen aan den EERW. PATER REINERIUS, den ijverigen en onvermoibaren bestuurder der Mannen-vergadering van Tongeren. *(Daverende toejuichingen).* De eerw. spreker hoopt dat het zaad, door deze vergadering uitgestrooid, weel leit, e vruchten zal voortbrengen, en eindigt zijne redevoering met den kreet van :

Geloofd zij JEZUS-CHRISTUS !

's Namiddags, om 2 ure, werd de Kostbare schat onzer Hoofdkerk vertoond aan de talrijke vreemdelingen die zich in onze stad bevonden. Honderden nieuwsgierigen, zijn de talrijke merkwaardigheden, die onze schatkamer bevat, gaan bewonderen.

Eene Plechtig Lof vergaderde allen, om 4 ure, in de Beginhofkerk. Een oprecht praktisch sermoon werd er uitgesproken door den E. H. Simenon, professor in het Klein-Seminarie te St-Truiden. De kracht volle woorden van den jeugdigen redenaar hebben den besten indruk teweeg gebracht.

Na de benedictie met het Allerheiligste, werd het bekende « St-Franciscuslied », getoonzet door den kundigen heer Tinel, door de vergaderde broeders gezongen.

Aldus eindigde deze schoone dag, die, wij zijn er van overtuigd, de beste en overvloedigste vruchten zal afwerpen voor het heil der zielen en in het bijzonder voor de bloei en verspreiding der Derde Orde onder de Mannen.

Wij kunnen dit kort en onvolledig verslag nieteindigen, zonder eene dankbare hulde te brengen aan de Z. E. Paters Minderbroeders ; immers, het is aan hen dat wij het te danken hebben, dat wij verleden Zondag getuigen geweest zijn van zulke schoone godsdienstige betooging. Nu vooral, in onze dagen, terwijl onze vijanden alles in hetwerk stellen om den godsdienst tegen te werken en uit het hart der geloovigen te bannen, doet het goed aan het hart zulk een talrijken stoet mannen, met den Rozenkrans in de hand en al biddende en zingende, onder de banier van St-Franciscus, door onze straten te zien trekken.

Eere dus aan de Z. E. P. Minderbroeders, zij alleen, na al het goed dat zij in onze stad reeds gedaan hebben, zijn bekwaam zulke indrukwekkende betooging tot stand te brengen. Ook zijn wij overtuigd de tolk te zijn van alle oprechte Katholieken door hun onze danbetuigingen toe te sturen en de hoop uit te drukken nog meermaals zulke betoogingen bij te wonen, die de heilzaamste gevolgen zullen hebben.

Dat de Z. E. Paters reeds veel goed op godsdienstig gebied in onze stad gestiecht hebben en nog zullen stichten, bewijzen de laffe aanvallen van een blad, dat uitgegeven wordt als de tolk der Tongersche liberalen, en dat onze Z. E. Paters overladt met de laagste beschimpingen en scheldwoorden. Voorzeker kunnen deze lasteringen, ingegeven door den haat tegen den godsdienst, de Zeer Eerw. Paters niet deeren ; deze immers genieten het vertrouwen en de genegenheid van alle rechtzinnige personen en van alle Katholieken ; ook zullen wij hier hunne verdediging niet op ons nemen, maar enkel bestatigen dat, in tijd van kiezing, hetzelfde blad, op huichelende wijze, zijnen eerbied voor onzen Godsdienst weet uit te drukken !

Deze laffe aanvallen zullen voor ons eene aanmoediging zijn om de E. Paters nog meer te omringen met onze genegenheid en vertrouwen, en steeds zullen wij hen ter zijde staan. Nog eens dus, uit ganscher harte, dank aan de Z. E. Paters !

Een gevolg
van den drogen Zomer.

Het groen veevoeder werd zeldzaam op het einde van den algeloopen Zomer, weiden en velden waren als uitgedroogd en dor, men moest de hand slaan aan den wintervoorraad. Geen wonder dus dat de meeste landbouwers op een gustig najaar hunne hoop stelden en het besluit vormden om zelfs navruchten te winnen op landen, welke voor de wintergranen bestemd lagen.

Zeggen wij in 't voorbijgaan, dat de navruchten onze verwachting niet hebben bedrogen.

Anderzijds hebben wij kunnen opmerken, hoe overal de aardappelvelden buitengewoon laag hunne volle levenskracht behielden, zoodat menig landbouwer het gewoon tijdstip van uitdoen heeft moeten verdagen.

Eindelijk was de akkerbouw, van af den oogst tot bij de laattijdige komst van gunstiger weder, op eenigzins zwaren grond volstrekt onmogelijk, zoodat zelfs de ontstopping niet op gewonen tijd kon geberen.

Uit dit verscheiden gevolgen van een buitengewoon drogen zomer ontstond er voor den akkerbouw een toestand, welke sommige voorzorgen, die in elk ander geval even wel aanbevelenswaardig zijn, thans verplichtend maakt.

De keet van navruchten tot op het laatste oogenblik voor de beploeging, de late groei der aardapp len en het onvermeidelijk uitstellen van de zaaiing doen ons de volgende vraag stellen :

Zullen de navruchten den voorraad beschikbare stikstof niet hebben uitgeput en zullen de jonge graangewassen er nog genoeg vinden om hunnen groei te verhaasten, ten einde genoeg ontwikkeld te zijn, wanneer de wasdom ophoudt ?

De jonge plant, welke nog maar weinige en zwakke wortelijes bezit, verliest hare krachten in eenen stikstofarmen grond, hare ontwikkeling is vertraagd, en niet alleen zal de oogst slechts middelmatig zijn, maar zeer dikwijls zal de jonge plant met moeite de gourheden des Winters doorstaan.

Laat ons dus zorgen voor stikstof, welke onmiddelijk kan opgenomen worden.

Zal de toegepaste stalmest hierin niet voorzien ? Geenszins.

De stalmest is voor de jonge plant, hetgeen het grof voeder, hooi en stroo, voor het jonge kalf is ; hiermede zal dit op lateren leeftijd wel gedijen, maar in de eerste levensweken wordt er krachtvoeder vereischt, zoniet vormt zich slechts een armzalig beestje, dat nooit overvloed van melk, vleesch of krachten zal leveren. Evenzoo moet voor de jonge plant bij den stalmest — al bevat hij ook organische stikstof — snelwerkenden en krachtigen stikstofmest gevoegd worden, om niet een kwijnend grasnijje, maar stevige halmen met zware aren voort te brengen.

Zal eene toepassing van ammoniaksulfaat aan deze behoefte niet kunnen voldoen ?

De planten benuttigen noch organische noch ammoniakale stikstof rechtstreeks, beide soorten moeten in **nitrische** stikstof overgaan om opgenomen te worden. Waarom dan, als alles spoed eischt, als de planten onmiddelijk in hunnen groei moeten aangespoord worden, als hun maar weinig tijds vóór den Winter meer overblijft, zou men wij hun laten hongeren op een voedsel dat nog niet beschikbaar is ? Wij zullen hun de stikstof geven onder **nitrischen** vorm, dit overtollig maar toch genoeg, van 50 tot 100 kil. Sodanitraat per hectaar.

Dit Sodanitraat zal tijdens het eerste uitgestrooi worden, of wel later, wanneer de jonge planten reeds in groei zijn, en wel op een oogenblik dat zij niet door regen of dauw bevochtigd zijn.

Eene opmerking zou men echter nu kunnen maken.

Moeten wij, om reden van prijsverschil, tegenwoordig het ammoniaksulfaat niet boven sodanitraat verkiezen ?

Volstrekt niet.

Zooals hierboven werd aangetoond, alleen het sodanitraat kan hier de vereischte diensten bewijzen.

Daarenboven, tegenover den huidigen prijs (27 25 fr.) van het ammoniaksulfaat, mag het sodanitraat — al staat zijn prijs reeds hoog — nog verscheidene franken stijgen, voorzaet het in deurte maar waarde met eerste zal gelijk staan.

Ziehier het bewijs daarvan :

u Volgens het stikstofgehalte staat de waarde van het ammoniaksulfaat tot die van het Nitraat, als 100 : 75.

u Rekening houd-ude van het stikstofverlies, veroorzaakt door de nitrificatie, staan beide waarden tot elkander als 100 : 83.

u Nitraat bevat ongeveer 35 o/o soda. Wij blijven dus voorzeker beneden de waarheid als wij de waarde van het nitraat voorstellen door 90 en die van ammoniaksulfaat door 100. » *(Uittreksel van het werk van Dr Smets).*

Wij zeggen dus : Wanneer de verhouding tusschen Sulfaat en Nitraat is als 100 tot 90, dan is dus het uitwerksel van 90 kil. sulfaat gelijk aan het uitwerksel van 100 kil. nitraat ;

maar 90 kil. sulfaat = 24 55 frank.
en 100 kil. nitraat = 21.55 frank.

Het Sulfaat kost dus ongeveer 3 fr duurder dan het Nitraat.

Voegen wij daarbij, dat het ammoniaksulfaat als dekmest niet mag gebruikt worden.

P. PIPERS
Staatslandbouwleeraar.

Werklieden,
die in 1843, 1844 en 1845 geboren zijt !

Gij weet dat de oude werklieden van 65 jaar of meer, thans een pensioen ontvangen, dank aan de wet door het catholieke ministerie voorgesteld.

Dit pensioen zal u ook later gegeven worden, indien gij wilt.

Inderdaad, de wet zegt (art. 9) : « Naar mate zij den ouderdom van 65 jaar bereiken, kunnen de werkieden, die ten minste 55 jaar oud zijn op 1 Januari 1901, die dus geboren zijn voor 1846, 't jaarlijksch pensioen van 65 fr. genieten ; « echter, worden de belanghebbenden, die op dezen laatsten datum den ouderdom van 58 niet bereikt hebben, « die dus geboren zijn na den 1 Januari 1843, van het pensioen uitgesloten, « indien zij niet gedurende een tijdperk ten minste drie jaar, in de Algemeene Lijfrenkas stortingen hebben gedaan, tot een bedrag van ten minste 3 fr. 's jaars, in het geheel 18 fr. uitmakende. »

Indien gij dus later uw pensioen wilt trekken, moet gij er van nu af voor zorgen, kleine stortingen in de Lijfrentkas te doen.

Dank aan die kleine stortingen en aan de toelagen van Staat en Provincie die er zullen bijkomen, zal uw pensioen aangroeien en dus hooger beloopen nog dan 65 frank.

De Kamer.

Zitting van 24 October.

LEGERHERINRICHTING.

Vervolg van de algemeene beraadslaging.

DE HEER VOORZITTER. — Het woord is aan den heer verslaggever.

De heer HELLEPUTTE,

verslaggever. — De verschillende leden der linkerzijde zijn in het debat opgetreden, bij monde van de heeren Furnémont, Mansart en Vandervelde, voor de socialisten, Vandewalle, voor de radicalen, Tournay en Hymans, voor de doctrinairen.

De aard hunner redevoeringen moet u getroffen hebben. Allen verwerpen het wetsontwerp en gaan niet buiten de beschouwingen, die wij leder jaar hooren, naar aanleiding van de begrooting van oorlog en van het contingent. Doch verwerpen zij het ontwerp omdat het hun zoo slecht voorkomt ? Neen, en in hunne redevoeringen vindt men gemakkelijk de goedkeuring der grondbeginselen van 't ontwerp.

Die redevoeringen krielen overigens van strijdigheden.

DE HEER BERLOZ. — Evenals uw verslag.

DE HEER HELLEPUTTE. — Dat heeft de heer Furnémont reeds gezegd, maar niet bewezen. De waarheid is dat de linkerzijde volstrekt onmachtig is een ontwerp tot legerinrichting op te maken.

DE HEER PATERNOSTER. — Wij zijn het niet, die dat hoeven te doen.

DE HEER HELLEPUTTE. — Ja, dat is de gewone uitvlucht der oppositie. De heer Hymans had eene gemengde commissie gevraagd om het vraagstuk te onderzoeken : ze was er dringend noodig om 't land in te lichten. Die commissie kwam bijeen, maakte een ontwerp op en de heer Hymans tegenover een ontwerp dat de wenschen der commissie vertolkt, zoekt eene uitvlucht en verklaart dat hij er tegen zal stemmen.

't Gevolg van die houding is dat de herinrichting van het leger noodzakelijk het werk moet worden van de meerderheid alleen.

DE HEER VANDERVELDE. — Zij deed daartoe ook alles wat noodig was.

DE HEER HELLEPUTTE. — Ik zal u bewijzen dat, buiten persoonlijken dienstplicht, gij moet bekennen dat al de andere oplossingen, die de Regeering voorstelt, rechtvaardig zijn.

Daar het ontwerp dus noodzakelijk 't werk is der rechterzijde alleen, had de minister van binnenlandsche zaken groot gelijk een beroep te doen op de eendracht der rechterzijde, hetgeen ik insgelijks verlang. Er is echter eenig misverstand tusschen ons. Ik zal u bewijzen dat, buiten de beschouwingen, die wij leder jaar hooren, naar aanleiding van de begrooting van oorlog en van het contingent. Doch verwerpen zij het ontwerp omdat het hun zoo slecht voorkomt ? Neen, en in hunne redevoeringen vindt men gemakkelijk de goedkeuring der grondbeginselen van 't ontwerp.

Die redevoeringen krielen overigens van strijdigheden.

DE HEER BERLOZ. — Evenals uw verslag.

DE HEER HELLEPUTTE. — Dat heeft de heer Furnémont reeds gezegd, maar niet bewezen. De waarheid is dat de linkerzijde volstrekt onmachtig is een ontwerp tot legerinrichting op te maken.

DE HEER PATERNOSTER. — Wij zijn het niet, die dat hoeven te doen.

DE HEER HELLEPUTTE. — Ja, dat is de gewone uitvlucht der oppositie. De heer Hymans had eene gemengde commissie gevraagd om het vraagstuk te onderzoeken : ze was er dringend noodig om 't land in te lichten. Die commissie kwam bijeen, maakte een ontwerp op en de heer Hymans tegenover een ontwerp dat de wenschen der commissie vertolkt, zoekt eene uitvlucht en verklaart dat hij er tegen zal stemmen.

't Gevolg van die houding is dat de herinrichting van het leger noodzakelijk het werk moet worden van de meerderheid alleen.

DE HEER VANDERVELDE. — Zij deed daartoe ook alles wat noodig was.

DE HEER HELLEPUTTE. — Ik zal u bewijzen dat, buiten persoonlijken dienstplicht, gij moet bekennen dat al de andere oplossingen, die de Regeering voorstelt, rechtvaardig zijn.

Daar het ontwerp dus noodzakelijk 't werk is der rechterzijde alleen, had de minister van binnenlandsche zaken groot gelijk een beroep te doen op de eendracht der rechterzijde, hetgeen ik insgelijks verlang. Er is echter eenig misver-

---

DE DOCHTER
van den
VALSCHMUNTER

Een verhaal van de Russische grenzen.

36ste VERVOLG EN SLOT.

XXIII.

Hoe gelukkig zag Esther zich niet in hare nieuwe omgeving, bij hare nieuw verworvene moeder kunnen gevoeld hebben, indien zij niet voortdurend door de vreeslijkste zorgen waren gekweld geworden. Esther wangde thans eerst weder vrij te ademen ; nadat zij uit eene omgeving ontsnapt was, die slechts angst en afschuw bij haar had opgewekt ; thans eerst weer durfde zij nieuwen levensmoed in haar door dankbaarheid overstroomd hart scheppen, als zij de edele vrouw zag, die zich haar had aangetrokken en die haar in werkelijkheid tot eene moeder geworden was.

Maar al verborgen de beide vrouwen elkander ook wederkeerig haar angst en smart, al lieten zij hare tranen ook slechts in het geheim vloeien, het leed knaagde aan haar hart, de worm aan den bloesem, hare lichaams- en zielskrachten verdwenen als de groei uit een stervenden boom. Wat ook de dagen en weken brachten, van Walewski ontbrak ieder bericht.

Er was geen spoor van hem te vinden, en deze onzekerheid was verschrikkelijker dan iedere andere.

De vreeselijkste zekerheid, meenden de vrouwen, zou wellicht niet zoo verschrikkelijk wezen als dit beurtelings hopen en vreezen, deze smartelijke onzekerheid.

Esther was eerst ongeveer tien dagen met de gravin op het goed « Zawalisko » toen twee heeren bij haar werden aangediend, in den een waarvan zij Werkner herkenden. De ander was Rothmann.

Zij kwamen, om van Esther eenige inlichtingen omtrent de valschmunters bende te vernemen, en verklaarden nadrukkelijk dat het niet noodig was, dezen of genen iets ten laste te leggen, allermiest iemand barer eigene betrekkingen.

Het misje gaf meer inlichtingen dan de beambten konden verwacht hebben, hoewel zij haren vader en Walewski niet noemde en vooral was Rothmann haar dankbaar, daar zij hem menige bijzonderheid meedeelde, die hem tot nu toe onbekend was.

Voorts zegde hij haar dat het huis in Neustadt was doorzocht en onder toezicht gesteld, dat op het vermogen van Peiser beslag was gelegd, en dieus aanhouding was bevolen en overal aangekondigd onder opgave van zijn signalement.

Toen de politiebeambten van Esther afscheid namen, verzocht zij dezen dringend haar bericht omtrent Baruch te willen geven, zoodra deze opgespoord of inmiddels terug gekomen was, en Rothmann, die wel wist hoe onschuldig deze ongelukkige aan de daden van Esther's vader was, beloofde haar al het mogelijke te doen.

Sinds deze samenkomst schreef hij haar ook dikwijls, ten einde naar een en ander onderzoek te doen, en op zekeren dag berichtte hij aan Esther op de meest kiesche wijze den dood van haren vader, waarvan hem door de russische policie was kennis gegeven.

Dit laatste bericht, dat uit den aard der zaak Esther vreeselijk aandeed, in hoofdzaak echter de verschrikkelijke zielsangst, die haar in de laatste maanden had geteisterd, hadden hij deze ongelukkige een zielslijden veroorzaakt, dat alleen tengevolge der zorgvuldige verpleging, die zij van de zijde der gravin genoot, niet tot eene plotselinge, ernstige uitbersting had gevoerd.

Daar kwam op zekeren dag een brief van Rothmann, die haar meedeelde, dat het inliggend schrijven in Neustadt was aangekomen, en om vermoiteschuldiging verzocht, dat de brief gerechtelijk geopend was.

Deze brief bevatte het bericht, van Walewski dat hij, na zoovele gevaren te hebben doorstaan, gered was en thans voor het Poolsche vaderland streed. Het was de brief dien hij op den morgend zijner bevrijding door bemiddeling zijner Poolsche landgenooten verzonden had.

Na zoo vele weken het eerste bericht, de beide vrouwen gevoelden zich thans volkomen gelukkig en mocht nu en dan haar hart weer beangstigd worden bij de gedachte aan de gevaren van den oorlog, zij kooden en voor den verwijderde te samen bidden...

Het gerechtelijk onderzoek dat na de aanhouding der valschmuntersbende, terwijl deze in volle werking was, werd begonnen, moest in weerwil daarvan, nog maanden lang worden voortgezet, want weldra bleek, dat meer dan honderd personen, meest werklie, voornamelijk bergwerkers en metaalbewerkers, alsook boeren en kooplie, aan het komplot hadden deelgenomen.

Het meerendeel van hen, die in de werkplaats gegrepen waren, deden bekentenissen van den meest omwattenden aard, wijl zij hoopten, daardoor hunne straf te verlichten.

Daarbij kwam voornamelijk aan het licht met hoe groot beleid de bende georganiseerd was.

Zoo kwamen steeds slechts enkele groepen bijeen en kenden deze dus elkander. Maar die den wachtdienst uitoefenden waren met de eigenlijke valschmunters geheel onbekend, en dezen op hunne beurt hadden niets te doen dan het geld te munten.

Het aanvoeren der metalen staven geschiedde door de wakers, zoo ook het vervoer van het aangemunte geld, dat van de werkplaats uit door agenten werd in ontvangst genomen, die het in de groote steden in omloop deden brengen.

Behaas. gelukte het slechts twee dezer agenten en dan nog wel na verloop van maanden te ontdekken.

Tegen Wolff, wiens verdienste bij de oplichting der bende algemeen werd erkend, werd dadelijk rechtsingang verleend, lang voor de eigenlijke zaak in behandeling kon komen. Het vonnis tegen hem eischte een half jaar gevangenisstraf, onder de aanname van een groot aantal verzachtende omstandigheden.

Intusschen bracht hij eenige weken in de gevangenis door en kreeg hij toen genade. Men had te veel behoefte aan zijne hulp bij het voortzetten der instructie en zijn getuigenis, waar het de hoofdzaak betrof.

Koppenhagen bleef maanden achtereen koppig. Toen hij echter zag, dat loochenen hem verder niets hielp en hij door zijne deelgenooten werd verraden, deed hij bekentenissen, die de zaak in een duidelijker licht stelden, maar tevens getuigenis afleggen van de groote sluwheid des aanvoerders.

Zoo kende hij voorbeeld een groot gedeelte der bende niet eens zijn waren naam Koppenhagen. Bij hen heette hij : « de Hand » en het door hem aangenomen wapen : een hondenkop, werd door hen op een geschreven stuk even goed gerespecteerd als een mondelings bevel, dat hij hun in persoon gat.

Na een maandenlang onderzoek kwam eindelijk het moesterproces tegen de valschmuntersbende voor : Koppenhagen werd tot tien jaren gevangenis veroordeeld, terwijl naar de toen geldende wet voor misdaden, die door eene geheele bende werden bedreven, een beduidend hoogere straf voor den aanvoerder der bende werd gevorderd.

Hij stierf reeds in het vijfde jaar zijner gevangenschap. De overige leden der bende kregen deels zwaardere, deels lichtere gevangenisstraffen ; de wakers, waaronder onder ander ook Rukowski, de geringste, daar zij als de minst schuldigen werden gehouden.

Tegen Peiser had men de vervolging, zoodra men door Baruch bericht van zijne dood ontving, gestaakt, en aan het einde van het rechtsgeding kreeg zijne dochter de meedeeling dat het vermogen van haren vader ten minste gedeelte gered was.

Rothmann was de overbrenger van dit bericht. Tevens deelde hij haar omtrent Wolff en zijne vrouw — die zich eens zoo vriendelijk jegens haar betoond hadden — mee, dat deze met toereikende middelen ondersteund, naar Amerika vertrokken waren, om daar een nieuw en, naar hij hoopte, gelukkiger leven te beginnen.

— ∞ —

Zoo was dan, na den tijd van lijden, de tijd der rust gekomen. De wolken waren van den horizon verjaagd ; eene zorg was voor Esther slechts gebleven : die voor den geliefde.

Op zekeren dag ontving de gravin een brief uit het nabijgelegen Krakau, die haar in zeer groote opwinding bracht. In weerwil daarvan deelde zij er Esther — geheel tegen hare gewoonte — niets uit meê, alleen liet zij hare vier beste peerden voor de koets spannen en reed weg.

Tegen den avond zou zij terug zijn en Esther zat, op de goede vrouw wachtend, in de huiskamer van het oude, eenvoudig gemeubileerde slot, toen zij een zonderling gedruisch hoorde. Toen zij deze opendeed, kwam op zijne oude wijze Baruch binnensluipen.

Met een vreugdekreet begroette zij den ongelukkige, maar zij had nog geen tijd gehad hem te vragen, van waar hij zoo plotseling kwam, toen de deur opening en de gravin met haren zoon binnentrad.

Zij voerde zelf de bevende en blozende Esther in de armen van haar zoon, doch zonder één woord te spreken... daartoe was haar gemoed te vol.

— ∞ —

De Oostenrijksche regeering heeft zich jegens de Polen bij den opstand van 1863 zeer vrijzinnig gedragen. Zij legde ook Walewski geene zwarigheden in den weg, toen hij om opname in het Oostenrijksch onderdanenverbond verzocht en voorts in persoon de goederen zijner moeder te mogen beheeren.

Thans eindelijk kon hij met zijne lieve moeder en eene niet minder geliefde vrouw in rust en vrede leven, en met hen Baruch, die nog altijd in ledige oogenblikken zijn vingers blijft tellen.

Tot zijne groote vreugde gelukte het Walewski ook, de vrouw terug te vinden, die hem eens bij zijne vlucht was behulpzaam geweest, en daardoor richtelve in zoo groote on, elegenheid bracht. Zij was tegelijk met hem door de oproerlingen, bij wie hij zich toen aansloot, uit de gevangenis bevrijd geworden, doch reeds spoedig na het dempen van den Poolschen opstand gelukte het de agenten van Walewski, haar terug te vinden, terwijl zij in grooten nood verkeerde.

Zij kreeg van de oude gravin eene kleine boerderij ten geschenke, waarop zij hare laatste levensdagen onbezorgd eindigen kon.

— EINDE. —